

3 I
2013

NOVUM

nieuwsbrief van het

*Historisch Documentatiecentrum voor het
Nederlands Protestantisme (1800-heden)*

■ Colofon

NOVUM 31 verscheen in december 2013

Het is een uitgave van het
Historisch Documentatiecentrum voor het
Nederlands Protestantisme (1800-heden)
Universiteitsbibliotheek VU Amsterdam

Adres

Hoofdgebouw Vrije Universiteit Amsterdam
Kamer IB-34
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

Stichting ter ondersteuning van het HDC

IBAN: NL86 INGB 0001 1680 01 (BIC: INGBNL2A)

(t) 020 59 85270

(e) hdc@vu.nl

(i) www.hdc.vu.nl

 [@hdcvu](https://twitter.com/hdcvu)

Afbeeldingen omslag

A.W.F. Idenburg, fotocollectie HDC.

ondersteuning van het HDC heeft het met raad en daad terzijde gestaan – de daad hield ook in financiering van HDC-activiteiten, zodat uw schenking als donateur des te vitaler is geworden voor het functioneren van het HDC en met des te meer dankbaarheid wordt ontvangen.

■ DONATEURS

Honderden mensen steunen het Documentatiecentrum jaarlijks met een gift. Zij laten zien dat er – binnen en buiten de VU – waarde wordt gehecht aan het werk van het Centrum. Die donaties bleken ook dit jaar voor ons van vitaal belang. Vanuit de universiteit zijn steeds minder middelen beschikbaar voor publieksactiviteiten, maar met steun van onze donateurs konden wij ons werk voortzetten en de vele projecten van het Documentatiecentrum publiekelijk blijven presenteren. We hopen dat u ons werk wilt blijven ondersteunen.

Wij verzoeken onze donateurs om hun bijdrage (de minimumbijdrage is €20 voor particulieren; voor rechtspersonen €100) over te maken op IBAN: NL86 INGB 0001 1680 01 (BIC: INGBNL2A) ten name van de Stichting Ondersteuning van het Hist. Doc. Centrum Amsterdam, onder vermelding van ‘Donatie 2014’. Wilt u zo vriendelijk zijn om bij uw betaling uw naam en adres te melden? De Stichting is door de belastingdienst aangemerkt als algemeen nut beogende instelling

(ANBI), zie hiervoor onze de website: www.hdc.vu.nl/anbi.

Bent u nog geen donateur, dan bent u hierbij van harte uitgenodigd dat te worden. U steunt het HDC en draagt daardoor actief bij aan de conservering van, onderzoek naar en activiteiten rondom het protestantse erfgoed. Donateurs ontvangen NOVUM, uitnodigingen voor symposia, studiedagen, presentaties en tentoonstellingen, alsmede jaarlijks het *Jaarboek voor de Geschiedenis van het Nederlandse Protestantisme na 1800* (zie de aankondiging van het nieuwe deel verderop in deze nieuwsbrief).

■ UW E-MAIL ADRES

Het Historisch Documentatiecentrum communiceert in toenemende mate via internet en email. Dit heeft twee voordelen. In de eerste plaats besparen we hiermee op drukwerk, hetgeen goed is uit het oogpunt van financiën en duurzaamheid. In de tweede plaats kunnen wij u snel en goed op de hoogte houden van onze activiteiten.

Veel van onze relaties en donateurs hebben ons inmiddels hun e-mail adres toevertrouwd. Of u dit al deed kunt u controleren aan de adressticker van deze postzending; staat daar een [e] achter uw naam dan hoeft u niets meer te doen. Staat die [e] er niet dan verzoeken wij u om via hdc@vu.nl uw e-mail adres aan ons door te geven.

■ IN MEMORIAM

Dit jaar ontvielen ons enkele mensen met wie het HDC zich sterk verbonden voelde. Op 10 februari 2013 stierf historica Ludi van Essen die haar werkzame en lange leven (ze werd 99 jaar) gewijd heeft aan de bezorging van de correspondentie van G. Groen van Prinsterer. Zij begon haar loopbaan in de Tweede Wereldoorlog als assistente van de legendarische dr. F.C. Gerretson, waarbij haar onverstoorbaarheid haar goed van pas kwam. HDC-directeur George Harinck sprak op de begrafenis en herdacht haar als een historica die ‘met haar vak van alles had kunnen doen in haar leven, maar die zich volhardend bleef verbinden aan Groens correspondentie, bovenal omdat ze zijn overtuiging deelde’. Op 29 mei 2013 stierf de heer D. Smits, tijdens zijn werkende leven archivaris van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Eind jaren tachtig startte Smits vrijwillige werkzaamheden voor het Documentatiecentrum, variërend van de inventarisatie van het uitgebreide archief van de Kamper theoloog C. Veenhof tot aan de niet minder uitgebreide beschrijving van de archiefbescheiden van A. Janse te Biggekerke. Maar als zijn tour de force kan het register op de briefwisseling van de eerste HDC-directeur George Puchinger gelden: Smits vond in het archief-Puchinger namen van 4500 (!) correspondenten. De necrologieën van Smits en van mevrouw van Essen zijn terug te lezen op www.hdc.vu.nl
Ook in de directe kring van het HDC

werd rouw gedragen en heeft het Centrum zijn meelevens betoond. Op 28 juli 2013 overleed op de leeftijd van 59 jaar Erica de Bruijn, de echtgenote van oud-HDC-directeur Jan de Bruijn, en de echtgenoot van vrijwilligster Iet Kiel-Hartog, Henk Kiel, stierf op 15 juni 2013, in de ouderdom van 86 jaar.

■ A.C. VAN RAALTE EN H.P. SCHOLTE

Van Raalte (1811-1876) en Scholte (1805-1868) waren pioniers van de Nederlandse emigratie naar de Verenigde Staten in de negentiende eeuw. In 2011 was het HDC een van de organisatoren van een internationale conferentie over Van Raalte met sessies in het door Van Raalte gestichte Holland in Michigan en in Ommen. De Engelstalige congresbundel *An Enduring Legacy* onder redactie van dr. Jack E. Nyenhuis en George Harinck verschijnt eerstdaags bij William B. Eerdmans Publishers te Grand Rapids. Afgelopen juni hield de Association for the Advancement of Dutch American Studies (met de HDC-directeur als voorzitter) haar tweejaarlijkse conferentie in het door Scholte gestichte Pella in Iowa. Het HDC heeft in samenspraak met het Roosevelt Study Center te Middelburg en betrokkenen te Pella het initiatief genomen voor een conferentie naar aanleiding van Scholtes sterfdag, in 2018 150 jaar geleden.

■ PRINCETON

Met Princeton Theological Seminary (PTS) vindt geregeld overleg plaats naar aanleiding van de lopende digitalisering en presentatie van het Kuypers-archief op het wereldwijde web en andere gezamenlijke projecten in verband met Abraham Kuypers en het neocalvinisme. De directeur is benoemd tot lid van de Advisory Board van het Abraham Kuypers Center for Public Theology aan PTS. Deze Board telt vijf leden van verschillende hoger onderwijsinstellingen en houdt zich bezig met het beleid van het Kuypers Center en het toekennen van beurzen aan studenten en academici voor onderzoek aldaar naar Abraham Kuypers en het neocalvinisme.

Een van de vruchten die de VU van deze connectie plukt is de promotie van Matthew Kaemingk op 10 september, op het proefschrift *Amsterdam and Mecca*, over de neocalvinistische bijdrage aan het debat over de plaats en betekenis van religie in een pluriforme samenleving. Kaemingk en zijn promotor George Harinck ontmoeten elkaar in Princeton. Hij werkte in 2011-2012 aan de VU en deed onderzoek op het HDC. Dit academisch jaar verblijven twee andere Amerikaanse promovendi aan de VU-HDC voor neocalvinisme-onderzoek en ook zij hopen alhier te promoveren, in het kader van een samenwerkingsverband met hun alma mater Fuller Theological Seminary, waarbij aan VU-zijde ook de hoogleraar Kees

van der Kooi betrokken is. (Zie <http://goo.gl/MFlog>).

■ PROMOTIES

In 2013 zijn aan de VU twee Nederlandse historici gepromoveerd die aan het HDC gelieerd waren. Op 17 oktober promoveerde Stijn Bollinger (na een onderzoeksperiode dankzij een *voucher* van de Hogeschool Utrecht) op het proefschrift *A Dynamic Courtship. The Salvation Army and the Welfare State in the Netherlands (1887-1990)* – verschenen bij uitgeverij Eburon – en op 3 december Paul van Trigt op het proefschrift *Blind in een gidsland. Over de bejegening van mensen met een visuele beperking in de Nederlandse verzorgingsmaatschappij, 1920-1990* (verschenen in de Passage-reeks van het HDC bij Uitgeverij Verloren); in beide gevallen was George Harinck de promotor. Stijn en Paul maakten deel uit van de promovendigroep van het HDC die geregeld bijeenkomt ter bespreking van elkaars werk en het oefenen voor de verdediging tijdens de promotiebijeenkomst. Stijn trok op het HDC aan vanwege zijn belangstelling voor het neocalvinisme en Paul heeft zijn onderzoek op het HDC verricht, omdat zijn proefschrift gebaseerd was op het daar beheerde archief van de protestantse blindeninstelling Sonneheerdt – de instelling die ook zijn aio-aanstelling financierde.

■ VERLEDEN EN TOEKOMST VAN DE WONINGHUISVESTING

Op 7 februari 2013 organiseerde – toen net een week oud-HDC'er – Wouter Beekers in samenwerking met de Master Besturen Maatschappelijke Organisaties (Faculteit Sociale Wetenschappen) en het Zijlstra Center for Public Control and Governance (Faculteit Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde) een goed bezocht symposium waar verleden, heden en toekomst van de volkshuisvesting tegen het licht werd gehouden. Aanleiding was het proefschrift *Het bewoonbare land. Geschiedenis van de volkshuisvesting in Nederland*, waarop Beekers in oktober 2012 promoveerde

Als sprekers op het symposium en deelnemers aan het forum traden op: Pieter Bregman, directeur van woningcorporatie Nijestee te Groningen, Doekle Terpstra, voorzitter van Hogeschool InHolland en Tiemen Zeldenrust, directeur van het landelijke vrijwilligersnetwerk Stichting Present.

■ PRESENTATIE BOEK OVER WERKLIEDENVERBOND PATRIMONIUM ZAANDAM

HDC-medewerker Rolf van der Woude, kenner van de christelijke vakbeweging en haar voorlopers, voegde een nieuwe titel toe aan zijn toch al aanzienlijke rij boeken. Op 8 februari presenteerde hij in Zaandam het boek *In dienst van de naaste. Geschiede-*

nis van de afdeling Zaandam van het Nederlands Werkliedenverbond Patrimonium 1884, dat verscheen bij EON PERS in Amstelveen. Hij beschrijft daarin de lokale christelijk-sociale strijd voor gelijkberechtiging van de arbeidersstand. Niet langs de weg van klassenstrijd en revolutie maar via een geleidelijke weg werd gestreefd naar verbetering van de leefomstandigheden van arbeiders. Daarbij hechtte men aan het orthodox-protestantse geloof.

Het meest tot de verbeelding sprekend uit 130 jaar christelijk-sociale arbeid en bezinning in Zaandam was de woningstichting die de afdeling in 1917 oprichtte. Ook op het gebied van zorg, onderwijs, bibliotheek- en vormingswerk en christelijk-sociale bezinning werden veel activiteiten ontplooid. Het boek werd aangeboden aan de laatste vertegenwoordigers van Parrimonium, die de opheffing luister bijzetten door het resterende kapitaal te verdelen onder vertegenwoordigers van goede doelen.

■ BIBLIOGRAFIE VAN NEDERLANDSE PROTESTANTSE PERIODIEKEN VOLTOOID

Op 22 maart kon het HDC met enige gepaste trots de voltooiing vieren van het project Bibliografie van Nederlandse Protestantse Periodieken. In 25 jaar tijd verschenen tien delen waarin duizenden periodieken naar hun uiterlijke kenmerken (redactie, medewerkers, prijs, drukkerij, enz.)

staan beschreven. De gepaste trots (en dankbaarheid) geldt de vrijwilligers die sinds de start van het project in 1988 met groot enthousiasme gewerkt hebben aan de ontsluiting van de periodieken, die verspreid liggen over bibliotheken in het hele land. De coördinatie van de vrijwilligers lag jarenlang in handen van Roel Huizenga en Piet Moleveld. Huizenga had voor zijn betrokkenheid bij het project bij zijn afscheid op 9 december 2011 al de Willem Hovy Penning ontvangen. Op 22 maart ontving ook Piet Moleveld, de laatste jaren het brein achter het project deze penning uit handen van directeur George Harinck.

Het einde van het project betekent nog niet het einde van de werkzaamheden van Piet Moleveld. Hij is inmiddels druk doende met de inventarisatie van het omvangrijke archief van de Martha-Stichting, een protestants-christelijke instelling voor kindercare en kinderbescherming.

■ VROUWELIJKE REISVERHALEN IN BOEK EN BRIEF

Op 14 mei organiseerde het HDC in samenwerking met de VU-Faculteit Letteren een studiemiddag onder de titel 'Tracking Female Trails: Reisverhalen in boek en brief'. De studiemiddag viel samen met de opening van een gelijknamige tentoonstelling in de studiezaal. De collecties van het HDC en de Bijzondere Collecties van de Universiteitsbibliotheek bevatten bronnenmateriaal over reizen, in het

bijzonder ook van protestantse vrouwen, van de achttiende tot de twintigste eeuw, van Henriëtte Boston tot de journaliste Mary Pos. Laatstgenoemde journaliste, van wie het archief door het HDC wordt bewaard, werd besproken door haar biografe, dr. Babs Boter, docent Engelse letterkunde aan de Vrije Universiteit en werkzaam aan een biografie over Pos, en Ruth van den Akker, Research Master student Engelse letterkunde aan de VU en samenstelster van de tentoonstelling. Susanne Sinke, historica aan Florida State University, ging in op de beperkingen van het genre reisliteratuur. Naast hen belichtte Hans Krabben-dam, adjunct directeur van het Roosevelt Study Center te Middelburg, de rol van vrouwelijke Amerikaanse zendelingen in Europa na de Tweede Wereldoorlog en sprak Rob Kroes, emeritus-hoogleraar Amerikanistiek aan de Universiteit van Amsterdam, over eenzaamheid en geborgenheid van Nederlandse vrouwelijke emigranten in de Verenigde Staten.

■ PRESENTATIE BIOGRAFIE J.G. GEELKERKEN

Eind jaren negentig kreeg het HDC de beschikking over een rijk en belangwekkend archief: dat van dr. J.G. Geelkerken, de man van de 'sprekende slang' en de gereformeerde kerkscheuring van 1926. Geelkerken werd afgezet als predikant van de Gereformeerde Kerken, omdat hij twijfel zou hebben gezaaid over de vraag of

de slang in het paradijs wel letterlijk zou hebben gesproken. Kerkhistoricus Maarten Aalders schreef op basis van het archief de welhaast ‘definitieve’ biografie over Geelkerken onder de titel *Heeft de slang gesproken? Het strijdbare leven van dr. J.G. Geelkerken (1879-1960) De dominee van de sprekende slang*, uitgegeven door Bert Bakker.

In samenwerking met de uitgeverij presenteerde het HDC de biografie op woensdagmiddag 22 mei in een volle zaal. Bij die gelegenheid sprak historicus en Colijn-biograaf Herman Langeveld, een nazaat van gereformeerden die Geelkerken volgden naar de Gereformeerde Kerken in Hersteld Verband, over de biografie. Verder belichtte theoloog Koert van Bekkum (Theologische Universiteit Kampen) het belang van de biografie voor de theologie en trok HDC-directeur George Harinck een vergelijking tussen de kerkscheuring van 1926 en die van 1944, toen de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) ontstonden.

■ BIOGRAFIE A.S. TALMA

Op 31 mei vond aan de Vrije Universiteit de presentatie plaats van *Syb Talma (1864-1916) een biografie*, geschreven door historicus Gerard van Krieken. De bijeenkomst werd georganiseerd door het HDC in samenwerking met het Talma-instituut aan de VU en uitgeverij Verloren, waar de biografie verscheen in de Passage-reeks van het HDC. De biografie van Talma

is de tweede in korte tijd; eerder verscheen van de hand van Arno Bornebroek en Lammert de Hoop *De rode dominee*. De sociaal bewogen predikant, die als minister van Landbouw, Nijverheid en Handel tussen 1908 en 1913 sociale wetgeving doorvoerde en de arbeiders aanspoorde tot bevrijding, heeft ook de huidige vakbeweging en politiek nog iets te zeggen. Dat bleek uit referaten van oud-minister van Volksgezondheid Ab Klink, nu voorzitter van het Talma-instituut en hoogleraar aan de Vrije Universiteit, en uit de door HDC-medewerker Wim Berkelaar geleide discussie tussen voormalig FNV-voorzitter Agnes Jongerius, CNV-voorzitter Jaap Smit en PvdA-kamerlid Mei Li Vos. Ze koesterden ieder op hun eigen wijze grote waardering voor het werk van Talma, dat nog steeds actueel werd geacht.

■ ‘VU IS VERDER KIJKEN’:

PRESENTATIE

UNIVERSITEITSGESCHIEDENIS

Begin 2013 werd de benoeming van Ab Flipse tot VU-universiteitshistoricus bekend. Hij presenteerde op 20 juni zijn plannen op een studiemiddag die werd voorgezeten door VU-hoogleraar Fred van Lieburg, voorzitter van de Historische Commissie van de Vrije Universiteit. De bijeenkomst werd geopend door rector magnificus Frank van der Duyn Schouten, die het bijzondere karakter van de VU beklemtoonde. Na hem ontvouwde Flipse zijn program. Hij ging in op de stand

van de universiteitsgeschiedenis aan de VU en kondigde aan vooral aandacht te besteden aan de laatste halve eeuw, waarin de Vrije Universiteit veranderde van een gereformeerde in een algemeen christelijke instelling. Oud-rector magnificus Pieter Drenth haalde herinneringen op aan zijn jaren aan de VU, vanaf zijn tijd als student psychologie in de jaren vijftig tot aan zijn rectoraat. HDC-archivaris Hans Seijlhouwer vertoonde vervolgens een compilatie van films over de VU die in de loop der jaren zijn verzameld. De toeschouwers zagen films uit 1935, 1955 en 1979, een tijd waarin de VU met haar bijzondere karakter sterk veranderde.

■ NEOCALVINISME INTERNATIONAAL

Naar aanleiding van de promotie van de Amerikaanse theoloog Matthew Kaemingk (zie elders in NOVUM) werd op 11 september een studiemiddag gehouden over de betekenis van het neocalvinisme voor Amerika. De Amerikaanse theoloog Richard J. Mouw, emeritus-president van Fuller Theological Seminary te Pasadena, Californië, belichtte drie fasen in de Amerikaanse neocalvinisme-receptie en zijn landgenoot James Bratt, hoogleraar geschiedenis aan Calvin College te Grand Rapids, ging in op zijn zojuist verschenen Engelstalige biografie van Abraham Kuyper, gebaseerd op vele uren archiefonderzoek op het HDC. Wouter Beekers, inmiddels directeur van het Wetenschappelijk Bureau van de ChristenUnie, ging in discussie

met Matthew Kaemingk over de houding van de Nederlandse samenleving jegens de islam.

■ TRAJECTA

Op 20 september 2013 werd in het Catharijneconvent te Utrecht het nieuwe *Trajecta. Religie, Cultuur en Samenleving* gepresenteerd. Dit van oorsprong katholieke tijdschrift verbreedt zijn horizon tot de religiegeschiedenis van de Lage Landen, wordt internationaler van karakter en gaat online (www.trajectaportal.eu). Een werkgroep, waaraan vanuit het HDC Wouter Beekers en George Harinck deelnamen, heeft deze verbreding in de afgelopen jaren voorbereid. Hoofdredacteur is Peter Nissen (RU Nijmegen) en een van redactiesecretarissen is HDC-medewerker Bart Wallet. Met de nieuwe website die toegang geeft tot veel informatie over onderzoekers en lopend onderzoek, oude jaargangen (ook die van voorgangers van het tijdschrift) en databases is *Trajecta* de ontmoetingsplaats voor academici en andere geïnteresseerden in de geschiedenis van religie in relatie tot cultuur en samenleving in de Nederlanden. Het eerste nummer van het nieuwe *Trajecta* werd die dag ten doop gehouden en heeft als onderwerp het Tweede Vaticaanse Concilie door andere, onder andere protestantse ogen; het is verkrijgbaar op het HDC.

■ PAPIEREN EVANGELISTEN

Op 27 september werd te Doorn het door HDC-medewerkster Katinka Fikse-Omon geschreven boek *Papieren evangelisten* gepresenteerd, een geschiedenis van de Vereniging tot Verspreiding van de Heilige Schrift (vvhs) en de Bijbel Kiosk Vereniging (BKV). Ark Mission, de rechtsopvolger van de vvhs en de BKV, had hiertoe het initiatief genomen vanwege het feit dat het dit jaar een eeuw geleden was dat de vvhs werd opgericht. Het HDC beheert de archieven van beide verenigingen en financierde de aanstelling van Katinka Fikse-Omon die de archieven doorvorste en haar boek schreef, begeleid door oud-bestuurder Leo Born, VU-hoogleraar godsdienstsociologie Hyme Stoffels, Ark-directeur Hans de Rijk en de HDC-directeur. De geschiedenis van deze verenigingen is verweven met die van hun oprichters, de gebroeders Heule en het boek belicht hen en de grotendeels onbekende geschiedenis van het – op zich alom bekende – fenomeen van de evangelisatie in het Nederland van de twintigste eeuw en vult daarmee een leemte op.

■ PROTESTANTSE BEELDCULTUUR

Het protestantisme staat bekend als een religie van het woord. Beelden, zo is de gangbare algemene opvatting, maken geen onderdeel uit van het protestants-christelijke erfgoed. In recente publicaties wordt deze eenzijdige kijk

op de relatie tussen protestantisme en beeldcultuur op zijn minst genuanceerd. Protestantse kerken waren (en zijn dikwijls nog) sober ingericht, maar dat betekent niet dat het beeld – in welke vorm dan ook – afwezig was (en is): houtsnijwerk op kansels, kroonluchters, glas-in-loodramen, tekstborden zijn bewijzen van een karakteristieke protestants-christelijke beeldcultuur. Maar ook buiten de kerk bestaat een protestantse beeldcultuur, die tot uiting komt in bijbels en ander drukwerk, en in scholen en woonhuizen, in lesmateriaal en op wandversiering.

Op 6 november 2011 organiseerde het HDC in samenwerking met het Nationaal Onderwijsmuseum een symposium onder de titel 'Protestantse beeldcultuur na 1800'. Op het symposium sprak Marcel Barnard, hoogleraar aan de PThU over 'De doopvont – van bonbonschaaltje tot zwembad', ging historicus Jacques Dane van het Onderwijsmuseum in op religieuze schoolplaten in de negentiende en de twintigste eeuw en hield theoloog Willem van der Meiden een referaat over de verbeelding van Kain en Abel in kinderbijbels. Na de pauze sprak VU-historicus John Exalto over de protestantse beeldcultuur in het privé domein en ging HDC-medewerkster Katinka Fikse-Omon in op de moeizame omgang van protestanten met het religieuze stripverhaal. HDC-directeur George Harinck sprak aan het slot van de bijeenkomst over 'Het kabinetportret' en ging na hoe vooraanstaande

protestanten tot in de binnenkamers doordrongen.

■ GEDONDER IN DE SOCIALE

Vrijdag 8 november vierde de Faculteit der Sociale Wetenschappen (FSW) haar vijftigjarige bestaan met medewerkers, studenten en alumni. Het was een vrolijk weerzien van (oude) bekenden. Het congres stond voornamelijk in het teken van het boek *Gedonder in de sociale* over de geschiedenis van de faculteit, geschreven door HDC-medewerker Peter Bak. Decaan Anton Hemerijck opende het congres met zijn interpretatie van het boek. VU-moderator Felix Rottenberg interviewde vervolgens FSW-alumni Hans Borstlap en Marius Ernsting over hun studententijd en hun visie op de toekomst van de Vrije Universiteit, waarbij zij de VU opriepen niet te fuseren met andere universiteiten en werk te maken van haar bijzondere karakter in een eigentijdse jas. Daarna blikte Felix Rottenberg met de sociale wetenschappers Hal-leh Ghorashi en Jan-Willem Vosmeer terug op de recentere geschiedenis van de faculteit.

■ PRIJSWINNENDE BIOGRAFIE

Politicoloog Wilfred Scholten heeft de M.J. Brusseprijs 2013 gewonnen met *Mooie Barend, biografie van B. W. Biesheuvel 1920-2001* (uitgeverij Bert Bakker). Dankzij bemiddeling van Scholten werd het rijke Biesheuvel

archief overgebracht naar het HDC. Daar had Scholten tijdens zijn onderzoek een gaststatus en schreef hij aan zijn nu bekroonde proefschrift, waarop hij op 30 mei 2012 aan de VU promoveerde bij promotor en oud-HDC-directeur Jan de Bruijn. Het juryrapport noemde *Mooie Barend* 'een onthullende politieke biografie van een mislukt premier. De kabinet-crisis in de zomer van 1972 wordt wel de meest onbegrijpelijke van ons land genoemd en wordt heel minutieus beschreven. *Mooie Barend* is een prachtig tijdsbeeld van de jaren zestig en begin jaren zeventig van de vorige eeuw.' Het boek werd gekozen uit 129 inzendingen.

■ JAARBOEK

Op 18 december werd het nieuwe *Jaarboek voor de geschiedenis van het Nederlands protestantisme na 1800* gepresenteerd. In dit jaarboek 'In de vergifkast?' *Protestantse organisaties tussen kerk en wereld*, onder redactie van George Harinck en Paul van Trigt, staan de dynamische ontwikkelingen in het Nederlandse protestantisme van de jaren veertig en vijftig centraal. Hoe reageerden protestantse organisaties in de politiek, de zorg, de evangelisatie, het onderwijs, de vakbeweging, de natuurwetenschap en het jeugdwerk op het nieuwe naoorlogse maatschappelijke engagement van de kerken (doorbraak, personalisme)? Aan dit jaarboek werkten naast de redacteuren mee de historici Peter van

Dam (UvA), Pieter Jan Dijkman (promovendus VU), Katinka Fikse-Omon (HDC), Ab Flipse (universiteitshistoricus VU), Wim de Jong (RU Nijmegen) en Bram Mellink (UvA). Het eerste exemplaar werd aangeboden aan Piet de Rooy, emeritushoogleraar Nederlandse geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Donateurs van het HDC krijgen het *Jaarboek* gratis toegezonden. Meer informatie over het *Jaarboek* vindt u op www.hdc.vu.nl/jaarboek

■ STAGIAIRES

Dana Sörensen schreef haar afstudeerscriptie voor de Reinwardt Academie over het HDC en zijn digitaliseringsmogelijkheden. De archivaris heeft haar begeleid, aanvankelijk nog samen met Wouter Beekers.

Marieke Houtekamer leverde in januari haar stageverslag in over een jaar stage bij het HDC en haar werk aan het Colijn archief, samen met Erin Jansen. Daarnaast maakte zij de inventaris bij het archief van Deposituim Custodi.

■ 2014

Wat zit er de komende maanden in het vat?

– Op 10 januari belegt het HDC in samenwerking met het Museum Catharijneconvent en de Protestantse Theologische Universiteit (PThU) een symposium over het nieuwe boek van PThU-emeritus-

hoogleraar Cees Houtman, *Kinderkerk en kinderpreek* – een uitgave van Uitgeverij Groen te Heerenveen. In de negentiende eeuw bestond de praktijk om aparte protestantse kerkdiensten voor kinderen te beleggen. Houtmans boek gaat over deze kerkdiensten, de daar gehouden kinderpreek, hun auteurs en lezerspubliek. Sprekers zijn Jacques Dane (Onderwijsmuseum Dordrecht), Arie Molendijk (RU Groningen) en Cisca Stark (PThU). *U kunt zich daar nu voor aanmelden op www.hdc.vu.nl of per telefoon.*

- Op 23 en 24 januari vindt in de Aurorazaal van de VU het *2nd Kuyper Seminar* af, dat VU-hoogleraar politieke filosofie Govert Buijs in samenwerking met het HDC organiseert. Het thema is *Christianity and World Affairs. Building Blocks for an International Order Where Justice and Peace Embrace*. Dit is een internationale expertmeeting voor *doctoral students/aio's* en onderzoekers op het gebied van internationale betrekkingen. Centraal staan vragen als: *What concepts, images or 'theories' do we use to understand and explain international affairs? Are our assumptions about the world of the twenty-first century still adequate? What can we learn from the Christian tradition in this respect?* Een van de sprekers is de historicus Hans der Jagt (aio HDC).
- Op 7 maart organiseert het HDC in samenwerking met het *Tijdschrift voor Biografie* in de PThU-zaal aan de VU het congres 'Turning Points,

over biografische keerpunten' – be-
keringen, dramatische wendingen en
andere gebeurtenissen die een leven
onverwacht overhoop gooien. De
sprekers op deze dag spreken over
het onderwerp van de biografie die
zij onder handen hebben: Cees Fas-
seur over minister-president Pieter
S. Gerbrandy, Léon Hanssen over
de schilder Piet Mondriaan, Marita
Mathijssen over de schrijver Jacob
van Lennep, Gert Peelen over de
theoloog Harry Kuitert, Boudewijn
Smits over de historicus Loe de Jong
en Monica Soeting over de schrijf-
ster Cissy van Marxveldt.

En verderop in het jaar staan onder
andere op de rol: van 10-12 april de
jaarlijkse Kuyper Conference te Prin-
ceton, in mei een studiemiddag aan
de VU rondom de dichter Willem de
Mérode, en op 4 en 5 september de
*3rd European Conference on Neo-
Calvinism*. Deze wordt in Rome ge-
houden, over de relatie tussen het neo-
calvinisme en het rooms-katholicisme.
Deze conferentie wordt georganiseerd
door het Archief- en Documentatie-
centrum te Kampen, New College van
Edinburgh University en het HDC. Een
Call for Papers gaat in januari uit.
Eerdere conferentie werden gehouden
te Edinburgh (2010) en Parijs (2012).
Volgend jaar verschijnt de Engelstalige
congresbundel over neocalvinisme
en de Franse revolutie bij de Britse
uitgever T&T Clark. En in 1914 start
de herdenking van de Eerste Wereld-
oorlog. In het najaar belegt het HDC
aan de VU, in samenwerking met de

Stichting voor de Studie van de Eerste
Wereldoorlog, een conferentie over de
Grote Oorlog en het christendom.
Voor nadere informatie over deze
activiteiten zie steeds [www.hdc.vu.nl/
nieuws-agenda](http://www.hdc.vu.nl/nieuws-agenda)

■ BEZOEKERS

Sinds 2009 houdt onze publieksdienst
exact bij hoeveel archiefdozen er aan
bezoekers ter hand worden gesteld
in de studiezaal. Deze gegevens laten
een groeiend gebruik van de collectie
zien. Het aantal ter inzage gegeven
archivalia en/of documentatie bedroeg
in 2009 1.598; in 2010 1.878, in 2011
2.136; in 2012 1.957 en in 2013 (tot
en met oktober) 1.578. Het gemid-
delde aantal raadplegingen over de
periode 2009-2013 bedraagt 1.892,
wat er op neerkomt dat er gemiddeld
bijna 5 strekkende meter archief per
week wordt geraadpleegd.

■ VU-ARCHIEF IN DE COLLECTIE VAN HET HDC

Met de toevoeging van de bedrijfsar-
chieven van de VU aan de collectie van
het HDC is een nieuw tijdperk gestart.
Alle archivale bescheiden en realia uit
de geschiedenis van de universiteit zijn
nu bij het Centrum te vinden.

Mede in verband met interne verhu-
zingen binnen de VU komen er veel
vragen over het overdragen van papie-
ren archief van de faculteiten en dien-

sten. Er zijn afspraken gemaakt tussen de universiteiten in Nederland over het bewaren en vernietigen van archief, vastgelegd in de zgn. selectielijst. De digitale archieven vallen nu nog onder de faculteitssecretariaten en voorlopig worden de digitale archieven nog niet overgedragen aan het HDC.

Het archief van de inmiddels door de medische faculteit opgeheven afdeling Metamedica is recent opgenomen. De afdeling Communicatie heeft posters en brochures uit de periode 1990-2010 overgedragen. Enkele recent verschenen studies waren gebaseerd op onderzoek in de VU-archieven. Zo was de faculteitsgeschiedenis *Een handvol filosofen* van Henk Woldring er deels op gebaseerd en dat gold ook voor *Gedonder in de Sociale* van Peter Bak. Beide boeken verschenen in de Passage-reeks van het HDC bij Uitgeverij Verloren.

■ BEELDBANK

Gezien Ridderbos werkt sinds oktober 2012 aan de fotocollectie van het HDC. Zij is ver gevorderd: van de 7500 foto's heeft zij er 7200 onder ogen gehad. Het is geen sinecure om te ontdekken wie er op de foto's staan; foto's die bovendien anderhalve eeuw bestrijken. De foto collectie zal in 2014 worden toegevoegd aan de beeldbank van de VU.

Dagmare Houniet is bezig met de fotocollectie van H. Colijn gereed te maken voor digitalisering. De ver-

wachting is dat die foto's, ca. 900 stuks ook in 2014 aan de beeldbank zullen worden toegevoegd.

■ INVENTARISSEN

In 2012/2013 hebben Dagmare Houniet, Erin Jansen, Iet Kiel-Hartog, Rolf van der Woude, Hans Seijlhouwer, de stagiaires Marieke Houtekamer en Johan van de Worp en Henk Woldring bij de volgende archieven plaatsingslijsten of inventarissen gemaakt.

Antirevolutionaire kiesvereniging

(ARKV) 'Nederland en Oranje' te Muiden/Muiderberg (1969-1980) (B.J.T. van de Worp)

ARKV 'Nederland en Oranje' te Zierikzee (1954-1980) (B.J.T. van der Worp)

ARKV Wateringen-Kwintsheul (1973-1981) (B.J.T. van de Worp)

ARKV(en) 'Nederland en Oranje' te Eindhoven 1919-1980, (1926-1980) (B.J.T. van de Worp)

ARKV 'Nederland en Oranje I en II' en de 'Anti-Revolutionaire Propaganda- en Studieclub "Door arbeid kracht"' te Hendrik-Ido-Ambacht (1913-1973) (B.J.T. van de Worp)

Gemeentelijke kiesvereniging 'Nederland & Oranje' te Renkum (1949-1982) (B.J.T. van de Worp)

Kiesvereniging(en) 'Nederland & Oranje' te Rotterdam (1901-1945) (B.J.T. van de Worp)

H. Bavinck. Levensjaren 1854-1921 (1867-1994) (E.M. Jansen)

Ad den Besten. Geboren 1923 (1953-

2003) (I. Kiel-Hartog)

B.W. Biesheuvel. Levensjaren 1920-2001 (1949-1998). (W. Scholten en K.D. Houniet)

H. Colijn. Levensjaren 1869-1944 (1872-2012) (E.M. Jansen, M.E. Houtekamer en K.D. Houniet)

Depositum Custodi. Opgericht 1986 (1985-2011) (M.E. Houtekamer)

Vereniging van Diakonale Werkers, (1969-2010) en haar voorgangers: de broeders van Heemstede (1885-1920), Broederschap van Diakonen (1920-1969) (1907-2010) (A. Slob)

J.L. van Essen. Levensjaren 1913-2013 (1932-2013) (I. Kiel-Hartog)

B. de Gaay Fortman. Geboren 1937, (1956-2011) (K.D. Houniet)

B. de Gaay Fortman. Levensjaren 1884-1961 (1916-1965) (Medewerkers KIT)

K. de Jong Ozn. Levensjaren 1926-2011, (1916-2005) (K.D. Houniet)

Johanna Louise Klink (1918-2008) (J.F. Seijlhouwer)

W.G. Overbosch. Levensjaren 1919-2001 (1937-2001) (K.D. Houniet)

Afdeling Zaandam van het Nederlands Werkliedenverbond Patrimonium (1917-2007) (R. E. van der Woude)

Dispuut Panoplia (C.F.S.R.) Opgericht 1963 (1963-2013) (Studenten Panoplia)

Mink van Rijdsijk, pseudoniem van M. Wielenga-Quelle. Levensjaren 1922-2000 (1947-2000). Bevat stukken betreffende D.K. Wielenga, zendingspredikant op Soemba, levensjaren 1880-1942 (1904-1922) (J.F. Seijlhouwer)

Jongelingsvereniging op gereformeerde grondslag 'Samuel' te Hilversum (1887-1966) (I. Kiel-Hartog)

B.J.F. Schoep. Levensjaren 1928-2007 (1937-2007) (J.F. Seijlhouwer)

P. van Tellingen (1970-1978) (J.F. Seijlhouwer)

H.W. Velema (1960-1983) (I. Kiel-Hartog)

H.E.S. Woldring (1962-2013) (H.E.S. Woldring)

■ ONDERHANDEN WERK

Behalve I. Kiel-Hartog die jaarlijks aan verschillende kleinere archieven werkt hebben onze vrijwilligers over het algemeen grote collecties onder handen. Opvallend bij de (vooralsnog gedeeltelijke) ontsluiting van het archief van de Marthastichting is de belangstelling van ex-pupillen, op zoek naar gegevens over hun verleden.

P.C. Moleveld, archief Marthastichting

J.C. Verhoogt, archief H. Dooyeweerd

mw. L. Visser, archief H. Bergema

M.J. Aalders, archief D. Nauta

mw. G. Witte-Rang, archief G.H. ter Schegget

■ DIGITALE TOEGANGEN

Van de volgende archieven kon dit jaar de plaatsingslijst als PDF-bestand op de website worden opgenomen.

H. Berkhof

A.C.D. van den Bosch
D.A. van den Bosch
Christelijke Nationale Werkmansbond
W.A. Dekker
H.J. Dijkmeester
Protestants Christelijke Vereniging van
Directeuren en Leraren aan Scho-
len voor (Middelbaar) Algemeen
Voortgezet Onderwijs (Ver. v. Chr.
(M)AVO) en haar directe rechtsvoor-
gangers
Vereniging van Docenten aan Chris-
telijke Opleidingsinstituten voor
Onderwijsgeevenden en haar directe
rechtsvoorgangers
J.W. Draijer
A. Eekhof
H. Hasper
Verband van Hervormd-Gereformeer-
de Ambtsdragers
Vereniging van Homeopatische Artsen
in Nederland
Interkerkelijk Overleg In School
Zaken – Nederlandse Protestanten
Bond
J.C. Hamel
Het Koning Willemshuis
L.A. Langeraad
N.D. van Leeuwen
Th.A. van Lynden-van der Bruggen
A.H. Magendans
G.H. Moll van Charante
J.N. Munnik
Protestants-Christelijke Onderwijsor-
ganisatie en haar rechtsvoorgangers
Verbond van Protestants-Christelijke
Werkgevers in Nederland
H.J. Royaards
Familie Rutgers
J.C.C. Rupp
H. Schokking

P. Scholten
J.R. Slotemaker de Bruïne
Z.W. Sneller
K. Strijd
M. Stadig
H.C. Touw
Unitas. Protestantse Vereniging onder
de Zinspreuk Unitas, opgericht 8 juli
1842. Vereniging tot Handhaving
en Ondersteuning van het Protestan-
tisme in Nederland.
Kring van Vrouwelijke Vicarissen in
de NHK
Vereniging tot Verspreiding van de
Heilige Schrift de Bijbel Kiosk
Vereniging; de Vereniging tot
voortzetting van de Vereniging tot
Verspreiding van de Heilige Schrift
en de Bijbel Kiosk Vereniging; de
Stichting tot voortzetting van de
Vereniging tot Verspreiding van de
Heilige Schrift en de Bijbel Kiosk
Vereniging; de Paulusvereniging
ter verbreiding van het Evangelie
tegenover het toenemend ongelooft
en de Vereniging voor Evangelisatie
'De Autozending' gevestigd te Am-
sterdam
Dieuwke Winsemius

■ NIEUWE OF AANGEPASTE
INVENTARISSEN

Van de volgende archieven werden
de inventarissen aangepast. Dat was
in de meeste gevallen noodzakelijk
geworden door aanvullingen bij die
archieven.

Disputum Am.St.E.LO.D.A.M.E.N.S.E.

A. Anema
 J. Coops
 Stichting Communication Middle East
 (COME)
 Catalogus van doctoraalscripties
 E.D.C. van Drenthem Soesman
 Eudokia-Ziekenhuis
 Gereformeerde Kerken in Nederland
 onderhoudende artikel 31 k.o. (Vrij-
 gemaakte kerken)
 Gereformeerde Stichting voor Maat-
 schappelijk Werk en de Gerefor-
 meerde Stichting voor Kerk en
 Samenleving
 J.G. Geelkerken
 Adriaan Goslinga
 Nico Heukels
 A.W.F. Idenburg
 IKOR, CVK en IKON en gedeponeed
 archief
 A. Janse
 Het Juliana Ziekenhuis
 C.E. van Koetsveld en de familie Van
 Koetsveld
 Losse stukken in de collectie van het
 Historisch Documentatiecentrum
 Oorkondes en (verkiezings-)affiches
 K.J. Popma
 A.A.L. Rutgers
 A.S. Talma
 B.M. van Tongerloo
 C. Veenhof
 Vereniging voor Nederlandse Kerkge-
 schiedenis
 Vereniging voor Voorbereidend
 Universitair Onderwijs op Gerefor-
 meerde Grondslag en haar bestuurs-
 organen en de Commissie Nieuw op
 te Richten Lyceum te Amsterdam-
 Buitenveldert
 Willemina Vermaat (pseudoniem)

Wilma) en de Wilma-Stichting
 Nederlandsche Vereniging van Vrien-
 den der Waarheid tot Handhaving
 van de Leer en de Rechten der Gere-
 formeerde Kerk
 C. van der Waal
 J. Werkman en collecties samengesteld
 door J. Werkman en de familie Keu-
 ning, waaronder archiefstukken van
 Willem Eduard Keuning (Willem de
 Mérode)
 Familie Wielenga en de families Zals-
 man en Van Anandel

■ AANWINSTEN EN AANVULLINGEN

Antwoord '64 – Kerkbouwactie van
 samenwerkende kerken.
 Berghuis, W.P., *1911, †1989 – ARP-
 politicus en bestuurder
 Boersma, A.J., *1944, †1999 – Gere-
 formeerd predikant
 Boersma, Th., *1900, †1983 – Gere-
 formeerd predikant
 Bosch, A.C.D. van den. *1919,
 †1992 – Hervormd predikant
 Bruins, Ch., *1870, †1957 – Gerefor-
 meerd predikant
 Depositum Custodi, opgericht
 1986 – Reformatorische studenten-
 vereniging
 Diemer, G., *1876, †1951 – Gerefor-
 meerd predikant
 Dijkstra, H., *1851, †1922 – Gerefor-
 meerd predikant
 Essen, J.L. van, *1913, †2013 – His-
 torica
 Everdingen, M.H. – Hervormd (hulp-)
 predikante
 Francken Azn, W., *1822,

- †1894 – Hervormd predikant
 Gaay Fortman, B. de, *1884,
 †1961 – Jurist en rechter
 Gaay Fortman, B. de, *1937 – Hoog-
 leraar (politieke) economie en PPR
 politicus
 Gereformeerde Stichting voor Maat-
 schappelijk Werk en de Gerefor-
 meerde Stichting voor Kerk en Sa-
 menleving 1997-2003
 Gereformeerde Vrouwenvereniging
 Spijk
 Hervormd Nederland – Foto's van
 personen en kerkgebouwen
 Heukels, Nico, *1934 – Leraar
 Frans. Stukken betreffende Ne-
 derlandse en Franse (protestantse)
 literatuur(geschiedenis) en psalmen
 Hilderling, H.A.C., *1898,
 †1986 – Gereformeerd, later her-
 vormd zendings- en legerpredikant
 Interkerkelijk Overleg in Radio-aange-
 legenheden – IKOR, CVK, IKON
 Interkerkelijk Overleg in Schoolza-
 ken – Nederlandse Protestanten-
 bond, 1945-1980.
 Interkerkelijk Vredesberaad (IKV),
 (1976-2001), L.J. Hogebrink.
 Jong Ozn., K. de, *1926, †2011 – An-
 tirevolutionair politicus en staats-
 secretaris
 Kerk en Theologie (1950) – Corres-
 pondentie van de redactie, ca. 1980-
 2010.
 Klink, J. L. (Joanne), *1918,
 †2008 – Theoloog, auteur en re-
 monstrants predikant
 Klinken, J. van, *1927 – Directeur
 Algemeen Diakonaal Bureau van de
 GKN
 Kring Vrouwelijke Predikanten – ca.
 1923-1973.
 Kroon, K.H. (Kleis), *1904,
 †1983 – Gereformeerd (Hersteld
 Verband) en hervormd predikant
 Leene, G., *1909, †1987 – Gerefor-
 meerd (leger-)predikant in Djakarta
 Leeuwen, N.D. van, *1881,
 †1961 – Gereformeerd (Hersteld
 Verband) en hervormd predikant
 Nederlandse Bond van Jongelings-
 verenigingen op gereformeerde
 grondslag – Documentatie, ca.
 1916-1942.
 Nederlandse Christen Officieren
 Kring, opgericht 1929
 Nijssen, F.N.M., *1925 – Predikant te
 Den Haag en directeur Kerk en We-
 reld in Driebergen.
 Overbosch, W.G., *1919,
 †2001 – Hervormd predikant
 Overduin, L., *1900,
 †1976 – Gereformeerd/hervormd
 predikant en verzetsman
 Panoplia, opgericht 1963 – Dispuut
 van de Civitas Studiosorum in Fun-
 damento Reformato (1963-2013)
 Pap, L.J., *1908, †1983 – Hongaars
 theoloog
 Patrimonium, Nederlands Werk-
 liedenverbond (1876) – Afdeling
 Zaandam (1917-2007)
 Plet, C.M.W., *1858, †1907 – Gere-
 formeerd predikant
 Rijdsijk, Mink van, pseudoniem
 van M. Wielenga-Quelle, *1922-
 2000 – Auteur en journalist, bij oa.
 Trouw, actief in het verzet. Bevat
 stukken betreffende Miep Oranje.
 Bevat eveneens stukken betreffende
 haar schoonfamilie en D.K. Wielen-
 ga *1880, †1942, zendingspredikant

op Soemba.
 Roos, C.B., *1934, †2008 – Hervormd predikant
 Runia, K., *1926, †2006 – Gereformeerd predikant in Australië en Nederland
 Schegget, G.H. (Bert) ter, *1927, †2001 – Hervormd theoloog, predikant en hoogleraar te Leiden
 Schoep, B.J.F., *1928, †2007 – Predikant van de Vrijgemaakte en later Gereformeerde Kerken
 Schokking, H., *1874, †1941 – Hervormd predikant
 Scholten, F.J., *1903, †1980 – Gereformeerd predikant
 Scholten, P., *1875, †1946 – Jurist en hoogleraar aan de UvA
 Slotemaker de Bruïne, J.R., *1869, †1941 – Hervormd predikant, theoloog, CHU-politicus en minister
 Spiering, A.M., *1904, †1956 – Gereformeerd ziekenhuis predikant
 Stichting het Evangelie in Spanje – 1871-2003
 Sybesma, G.J., *1902, †1977 – Legerpredikant bij het KNIL
 Tellingen, P. van, *1941 – AR/CDA voorlichter, hoofdredacteur Radio 1 Journaal
 Tiemens, D.C., *1909, †1982 – Gereformeerd predikant
 Veenhof, J., *1934 – Gereformeerd predikant en hoogleraar theologie aan de VU
 Verband van Hervormd-Gereformeerde Ambtsdragers – 1952-1976
 Vereniging van Diakonale Werkers – (1969-2010) en haar voorgangers: de broeders van Heemstede (1885-1920), Broederschap van

Diakenen (1920-1969)
 Vereniging voor Nederlandse Kerkgeschiedenis – 1989-2009
 Vreede, E.A.A., *1898, †1956 – gereformeerd zendingspredikant in NOI
 Vrijzinnig Christelijk Jeugdhuis van de VCJC – Renessestraat Arnhem. Documentatie, ca. 1954
 Woldring, H.E.S., *1943 – Hoogleraar filosofie aan de VU, lid eerste kamer voor CDA, bestuurslid Dr. Abraham Kuypersstichting, (1962-2013)
 Zuidema, W., *1932, †2000 – Theoloog en predikant voor Kerk en Israël

■ KLEINERE AANWINSTEN EN/OFAANVULLINGEN

Boeker, E., *1937
 Boendermaker, P., *1893, †1977
 Brants, A.J., *1897, †1981
 Christelijke Nationale Werkmansbond
 Coolsma, S., *1840, †1926
 Gereformeerde Kinderzending Vereniging voor 's-Gravenhage
 Gerritse, G. *1937, †2012
 Groot, A. de, *1929
 Jong, H.R. de, *1911, †1945
 Kerling, J.J.
 Klomp, W., *1878, †onbekend
 Kuypers-familie en fam. Knibbe, documentatie
 NCSV-kampen
 Pik-Scharten, J.M.J., *1878, †1963
 Potma, Th.P., *1906, †1990
 Proeve van psalmberijming, ca. 1938
 Rottenberg, A.M.J., *1890, †1942 (Kamp Amersfoort)

Samen Delen (Sadel) en Verdienen Do-
minees Minder (VDM)
School en zending in Indonesië
Schouten, A.E., *1909, †onbekend
Stadig, M., *1826, †1894
Stichting Oecumenische Hulp
Sybesma, G.J., *1847, †1930
Vereniging de Vrije Christelijke School
te Amsterdam
Volten, H., *1902, †1966
Vrouwelijke Vicarissen
vvsvu en vu Corps

■ VAN DE VOLGENDE MEDEWERKERS
HEBBEN WE IN 2013 AFSCHIED
GENOMEN

Dr. W.P. (Wouter) Beekers, directeur
geworden van het Wetenschappe-
lijk Bureau van de ChristenUnie
Drs. M.H. (Marleen) Folkerts, ge-
stopt als vrijwilligster
M.E. (Marieke) Houtekamer, wegens
voltooiing van haar stageperiode
E.M. (Erin) Jansen MA, archiefme-
dewerkster vertrokken wegens
gebrek aan financiering
B.J.T. (Johan) van de Worp, wegens
voltooiing van zijn stageperiode

■ MEDEWERKERS PER 31 DECEMBER
2013

J.A.M. (Jan) Bartman, publieksdien-
sten
Drs. W.J. (Wim) Berkelaar, pr-mede-
werker en onderzoeker
Drs. T.W.F. (Willemien) van Dijk,
publieksdiensten

Prof. dr. G. (George) Harinck, direc-
teur
Drs. K.D. (Dagmare) Houniet, secre-
tariaat, vertaalster en archiefmede-
werkster
J.W. (Hans) van der Jagt MA, pro-
movendus
R.H.M. (Hugo) van Kinschot, ar-
chiefmedewerker
R.P.M. (Robert) Klaassen, publieks-
diensten
K. (Katinka) Fikse-Omon MA, pro-
movendus
J.F. (Hans) Seijlhouwer, archivaris
Dr. B.T. (Bart) Wallet, research coör-
dinator
Dr. P.E. (Paul) Werkman, gedeta-
cheerd onderzoeker
H.E. (Herman) Wesselink MA, pro-
movendus
Dr. R.E. (Rolf) van der Woude, on-
derzoeker

■ VRIJWILLIGERS PER 31 DECEMBER
2013

Dr. M.J. (Maarten) Aalders
Drs. I. (Iet) Kiel-Hartog
Drs. P.C. (Piet) Moleveld
Drs. G.J. (Gezien) Ridderbos
Mr. drs. J.C. (Jasper) Verhoogt
Drs. L. (Leneke) Visser
Dr. G. (Greetje) Witte-Rang

